

доцільність офіційної політики уряду. Важливим є те, що Дж. Морлі викладав свої спогади хронологічно, по днях, тобто в "Меморандумі" можна прослідити щоденну еволюцію створення зовнішньополітичного курсу ВБ напередодні ПСВ. Все це робить "Меморандум" Дж. Морлі перспективним джерелом для подальшого дослідження та вивчення воєнної та політичної історії.

Список використаних джерел

1. Виноградов К. Б. Дэвид Ллойд Джордж. – М., 1970.
2. Жигалина О. И. Великобритания на Среднем Востоке (XIX – начало XX в.): Анализ внешнеполитических концепций. – М., 1990.

3. Игнатьев А. В. Русско-английские отношения накануне Первой мировой войны (1908-1914). – М., 1962.

4. Лондон, 23 августа/5 сентября 1914 г. [Текст договора] // Сборник договоров России с другими государствами. 1856-1917. – М., 1952. – С. 425.

5. Asquith H. The genesis of the war. – London, New-York, Toronto, Melbourne, 1923.

6. Lloyd George D. War Memoirs. – Vol. 1. – London, 1938.

7. Morgan J. John, Viscount Morley: An appreciation and some reminiscences. – Boston, New-York, 1924.

8. Morley J. Memorandum on resignation. – London, 1928.

9. Morley J. Recollections. – Vol. 1. – Toronto, 1917.

Надійшла до редколегії 23.01.13

М. Ковальська, асп.

Одесского национального университета имени И.И. Мечникова, Одесса

ВНЕШНЯЯ ПОЛИТИКА ВЕЛИКОБРИТАНИИ НАКАНУНЕ ПЕРВОЙ МИРОВОЙ ВОЙНЫ В "МЕМОРАНДУМЕ" ДЖ. МОРЛИ

В данной статье исследуется внешняя политика Великобритании, показанная в "Меморандуме" Дж. Морли. Автор освещает внешнеполитические обстоятельства событий августа 1914 г. и предвоенный кризис либеральной партии Великобритании.

Ключевые слова: Великобритания, I мировая война, либеральная партия, Дж. Морли.

M. Kovalska, post-graduate student

Odessa Mechnikov National University, Odessa

THE GREAT BRITAIN'S FOREIGN POLICY ON THE EVE OF THE FIRST WORLD WAR, IN "MEMORANDUM ON RESIGNATION" OF JOHN MORLEY.

In the article the Great Britain's foreign policy, as John Morley in "Memorandum on resignation" showed, is studied. The author concentrates on doing the examination of such certain aspects of the theme as the foreign-policy ground in the days of August 1914 and the crisis within the Liberal party of Great Britain before the outbreak of the First World War.

Key words: Great Britain, First World War, liberal party, John Morley.

УДК 94(564.3):327"1960/1980"

С. Ковальський, канд. іст. наук

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, Одеса

ПІВНІЧНИЙ КІПР В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ СХІДНОГО СЕРЕДЗЕМНОМОР'Я 1960-1980-Х РР.

В статті розглядається історія Північного Кіпру в контексті міжетнічного конфлікту та міжнародних проблем 1960-80-х рр. Аналізується вплив інтересів Греції, Туреччини та Великої Британії на самоізоляцію турків-кіпріотів.

Ключові слова: Північний Кіпр, міжетнічний конфлікт, Греція, Туреччина, Велика Британія.

16 жовтня 2012 р. відбувся 12-й саміт Організації економічного співтовариства в місті Баку. Примітною рисою зустрічі було офіційне запрошення міністра закордонних справ Турецької Республіки Північного Кіпру (ТРПК) [5]. Участь представника невизнаної держави в роботі регіональної організації такого масштабу повертає світову спільноту до проблем Східного Середземномор'я та робить актуальним дослідження історичних витоків кіпрського конфлікту взагалі, та ТРПК окремо.

В науковій літературі проблеми самоізоляції громади турків-кіпріотів носять ідеологічний характер в силу власної зацікавленості учасників конфлікту. Грецькі та греко-кіпрські дослідники [6] розглядали виникнення турецької автономії як порушення міжнародного права та наслідок агресивної зовнішньої політики Туреччини. Офіційну турецьку точку зору висловив в своїх працях один з лідерів громади Р. Денкташ [4]. Турецькі дослідники намагаються довести легітимність існування ТРПК, юридичне та історичне підґрунтя самоізоляції турків-кіпріотів та неможливість існування єдиної кіпрської держави [7].

Кіпрська проблема полягала в дисперсному розселенні греків та турків та поступовій політизації етнічних громад. Ситуацію погіршувала невдосконала система державного керування, прописана в Конституції [1, с. 226-228]. Вплив конфлікту на міжнародні відносини пояснюється його інтернаціоналізацією на ранньому етапі. Греція та Туреччина втручалися в антиколоніаль-

ну боротьбу 1950-х рр. Ці країни отримали статус гарантів в 1960 р., що надавало їм право військової присутності на острові [3, с. 148]. Коли були залучені миротворчі сили ООН, Анкара та Афіни активно втручалися в їх роботу, а Раду Безпеки використовували як один з полігонів протистояння. Такі процеси зумовили створення особливого геополітичного регіону під назвою "середземноморський трикутник". Внутріполітична зміна в кожній зі сторін: Туреччині, Греції чи на Кіпрі, автоматично відображалась на стабільності всіх акторів. Зовнішньополітичні інтереси цих країн конфліктували, тому "трикутник" став конфронтуючим регіоном. Проблеми "трикутника" позначалось на всьому Східному Середземномор'ї. В цьому сенсі Кіпр став одним з головних факторів нестабільності.

Північний Кіпр пройшов декілька етапів свого формування. Перший етап (1955-1960) пов'язаний з негативною реакцією турецької громади на антиколоніальний рух греків-кіпріотів та сплеск грецького націоналізму. Внаслідок протистояння в Туреччині пройшли грецькі погроми 1955 р., а дві держави опинились в стані війни. Другий етап пов'язують з політичною самоізоляцією турецької громади в перші роки існування незалежної Республіки (1960-1964). Це період накопичення міжбачинних протиріч, які поглибилися втручанням Афін та Анкари в усі аспекти кіпрського життя. Закінчилось це протистояння міжетнічним конфліктом з залученням іно-

© Ковальський С., 2013

земних армій та сил ООН. Третій етап (1965-1967) характеризувався блокадою турецької громади урядовими, тобто греко-кіпрськими, силами. Блокада призвела до тимчасового розриву дипломатичних відносин між Грецією та Туреччиною та, навіть, до взаємних ультиматумів. Після спалаху міжетнічного конфлікту в 1967 р. представники турецької громади проголосили про створення тимчасової Кіпрської турецької адміністрації. Цей період можна виокремити в четвертий етап: адміністративна самоізоляція турків-кіпріотів.

П'ятий етап (1974-1983) позначився федералізацією турецької громади після грецького державного заколоту на Кіпрі в 1974 р., турецької окупації третини острова та примусового переселення греків на південь острова, а турків на північ. Після подій 1974 р. турецька громада утворила Турецьку Федеративну Державу Північного Кіпру (ТФДПК), про що було проголошено 13 лютого 1975 р. Шостий етап розпочався з проголошення незалежної держави ТРПК 15 листопада 1983 р. і продовжується до сьогодні. Ця подія буда засуджена Радою Безпеки ООН резолюцією 541 [2, с. 15]. Питання було винесене на засідання Ради Безпеки, де між представниками Кіпру, Греції та Туреччини виникла безпелеяційна дискусія, що показала неможливість одностайного вирішення проблеми [8, с. 51-64]. Характерно, що в другій половині 1980-х рр. спостерігалась розрядка в регіоні. Греко-турецькі та внутрішньокіпрські відносини перейшли в іншу площину, з'явилися принципово нові стимули, такі як євроінтеграція.

Отже, відокремлення Північного Кіпру в самостійну політичну одиницю та невизнану державу впливало на греко-турецькі відносини та на загальну ситуацію в Східному Середземномор'ї. На кожному етапі самоізоляції турецької громади спостерігалось поглиблення протиріч між країнами "середземноморського трикутника", що вказує на тісний геополітичний зв'язок між ними. Відносини між Афінами та Анкарою 1960-1980-х рр. характеризувалися як конфліктні і кіпрський фактор їх лише поглиблював. Проблеми Турецької Республіки Північного Кіпру існують на сучасному етапі, тісно пов'язані з відносинами Туреччини з Європейським Союзом та неодноразово виступали фактором протиріч в греко-турецьких відносинах, що робить подальше вивчення означеної теми перспективним в подальшому.

Список використаних джерел

1. Конституция республики Кипр // Конституции государств Европы. – В 2-х тт. – М., 2001. – Т. 2. – С. 210-290.
2. Резолюция 541 (1983) от 18 ноября 1983 г. // Резолюции и решения, принятые Советом Безопасности в 1983 году. – Нью-Йорк, б/г. – С. 15.
3. Союзный договор между республикой Кипр, Грецией и Турцией от 19 февраля 1959 г. // Анисимов Л.Н. Проблемы Кипра: исторический и международно-правовой аспекты. – М., 1986. – С. 148.
4. Denktash R. The Cyprus triangle. – L., 1982. – 222 p.
5. Erdogan and Davutoglu to visit Azerbaijan. – Режим доступу: <http://news.az/articles/politics/70072> [16 жовтня 2012]
6. Markides K. C. The Rise and Fall of the Cyprus Republic. – L., 1977. – 200 p.
7. Necatigil Z. M. The Cyprus Question and the Turkish Position in International Law. – Oxford, 1989. – 352 p.
8. S/PV/2500. Предварительный стенографический отчет о две тысячи пятисотом заседании, состоявшемся в Центральном учреждении, Нью-Йорк, в пятницу 18 ноября 1983 г., в 15 ч. 30 м. – Нью-Йорк, 1983. – 64 с.

Надійшла до редколегії 23.01.13

С. Ковальский, канд. ист. наук

Одесский национальный университет имени И.И. Мечникова, Одесса

СЕВЕРНЫЙ КИПР В МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЯХ ВОСТОЧНОГО СРЕДИЗЕМНОМОРЬЯ 1960-1980-Х ГГ.

В статье рассматривается история Северного Кипра в контексте межэтнического конфликта и международных проблем 1960-80-х гг. Анализируется влияние интересов Греции, Турции и Великобритании на самоизоляцию турок-киприотов.

Ключевые слова: Северный Кипр, межэтнический конфликт, Греция, Турция, Великобритания.

S. Kovalskyi, Ph.D (History)

Odessa Mechnikov National University, Odessa

THE NORTHERN CYPRUS IN THE INTERNATIONAL RELATIONS OF THE EASTERN MEDITERRANEAN, 1960-1980.

In this article the Northern Cyprus' history in the context of the interethnic conflict and the international problems 1960-80 is studied. The influence of Greek, Turkish and British interests upon the Turkish-Cypriots' selfisolations is analyzed.

Key words: Northern Cyprus, interethnic conflict, Greece, Turkey, Great Britain.

УДК 94(4-11-191.2):316.4.063.3"19/20"

О. Ковтун, канд. політ. наук, доц.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНІЙ ЄВРОПІ НАПРИКІНЦІ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

У статті розглядаються тенденції розвитку інтеграційних процесів у регіон Центрально-Східної Європи на зламі тисячоліть.

Ключові слова: Центрально-Східна Європа, інтеграція.

Регіон Центрально-східної Європи традиційно є об'єктом досліджень як українських, так і зарубіжних науковців. Його роль та місце у міжнародних відносинах відзначені у багатьох класичних геополітичних концепціях, так і сучасних стратегіях та доктринах. Якщо аналізувати підходи українських вчених, то здебільшого досліджуються такі питання пов'язані з регіоном:

- історичні аспекти, особливо у випадку безпосереднього значення для України;
- двосторонні відносини з країнами регіону;

- окремі проблеми розвитку міжнародних відносин: права національних меншин; територіальні суперечки тощо;
- діяльність і участь держав регіону у тих чи інших міжнародних організаціях;

Мета дослідження інтеграційних процесів у ЦСЄ наприкінці ХХ – ХХІ ст. полягає у визначенні ролі і місця зазначеного регіону у сучасній системі міжнародних відносин, виокремленні особливостей перебігу інтеграційних процесів саме у цьому регіоні порівняно з іншими регіональними системами, виявленні на цій основі